

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Від викладання дисциплін – до освоєння наук : трансформація змісту, технологій освітньої діяльності та розвиток педагогічної майстерності [Текст] : зб. матеріалів наук.-метод. конф. 31 січня 2013 р. – К. : КНЕУ, 2013. – 531 с.
2. Єрмоленко Є.І. Використання структурно-логічних схем у процесі фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів / Є.І. Єрмоленко // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка: зб. наук. праць. – № 25. – С. 155-161
3. Земцова В.И. Структурно-логические схемы как средство развития естественнонаучной образованности студентов педагогического направления гуманитарных профилей / В.И. Земцова, Е.В. Кичигина // Фундаментальные исследования, 2012. – № 3. – С. 576-580.
4. Кечик О.О. Форми та методи самостійної роботи студентів педагогічного коледжу [Електронний ресурс] / О.О. Кечик. // Науковий вісник Донбасу. – 2011. – №1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/nvd_2011_1_26.pdf
5. Кохан Л.В. Особливості використання структурно-логічних схем у навчально-пізнавальній діяльності старшокласників [Текст] / Л.В. Кохан // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2013. - № 29(82). – с. 436-440.
6. Про вищу освіту [Текст] : закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України. - 2014. - № 37-38. - Ст. 2004.
7. Савкова Н.О. Використання логічних схем-конспектів на уроках світової літератури [Текст] / Н.О. Савкова // Таврійський вісник освіти, 2013. – № 4 (44). – с. 249-256.
8. Самостійна робота студентів та її методика [Електронний ресурс] / Педагогіка вищої школи. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15341220/pedagogika/samostiyna_robota_studentiv_metodika. – Заголовок з екрану.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Ігнатенко Сергій Віталійович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: фахова підготовка майбутніх інженерів-педагогів.

Єрмоленко Євген Ігорович – асистент кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Наукові інтереси: візуалізація навчального матеріалу в процесі фахової підготовки майбутніх інженерів-педагогів.

УДК 371.134:687

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ЗАВДАННЯ З КОНСТРУЮВАННЯ ОДЯГУ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ УМІНЬ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Ольга Кириченко

Розглянуто проблему підвищення якості підготовки майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю шляхом формування у них творчих умінь. Надано методологічні підходи щодо розробки системи індивідуальних творчих завдань, які мають різну тематику, форми виконання і ступінь складності (рівень творчості) та дозволяють врахувати індивідуальні особливості і початковий рівень сформованості творчих умінь студентів.

***Ключові слова:** творчі уміння, інженер-педагог швейного профілю, індивідуальне творче завдання, рівень творчості.*

Постановка проблеми. Широкий спектр діяльності інженера-педагога висуває ряд вимог в області всіх основних складових його підготовки: інженерної, психолого-педагогічної та методичної. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [5] серед основних завдань, що стоять перед вищими навчальними закладами, вказані завдання підготовки фахівця, що володіє основами інноваційної діяльності, вміє творчо мислити, знаходити варіативні способи вирішення професійних проблем, генерувати власні ідеї, діяти не за заданими алгоритмами, а вміти конструювати власну діяльність в залежності від умов, що постійно змінюються. Висновки вчених-фахівців в галузі педагогіки і психології творчості також свідчать про необхідність цілеспрямованої діяльності всіх ланок системи освіти, і зокрема, інженерно-педагогічної освіти, на розвиток творчого потенціалу кожної людини.

Для реалізації стратегічних напрямків розвитку професійної освіти необхідне вдосконалення системи підготовки інженерно-педагогічних працівників. В умовах конкуренції зростає необхідність у підготовці компетентних інженерів-педагогів, які б мали досить високий рівень професійної майстерності, творчий потенціал і могли б готувати сучасних висококваліфікованих робітників, які будуть запитані на ринку праці.

Одним із шляхів підвищення якості підготовки інженерів-педагогів є формування у них творчих умінь. Про актуальність проблеми формування і розвитку творчих здібностей та вмінь особи свідчить аналіз публікацій різних авторів: В.І. Андрєєва, Р.С. Гуревича, Ю.З. Гильбуха, Н.В. Кузьміної, В.О. Моляко, Я.О. Пономарьова, С.О. Сисоевої, В.Л. Худякова, В.В. Шапкіна, Л.М. Шпак та інших. Більшість авторів погоджуються з тим, що творчий потенціал особи, її творчі здібності та вміння можна і необхідно розвивати.

Оскільки здібності належать до потенційної сфери особи, а вміння – до актуальної, то можна формувати і розвивати саме творчі вміння, в той час як від наявності здібностей залежатиме лише легкість і швидкість здобуття тих чи інших умінь. Але будь-яке вміння проявляється тільки в діяльності, в діяльності ж воно формується і пізнається. Це положення виявилось визначальним у розробці методики формування і розвитку творчих умінь у майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю у процесі художньо-конструкторської підготовки [2].

Проблема дослідження полягає у визначенні шляхів підвищення якості підготовки майбутніх інженерів-педагогів у процесі їх навчання у вузі, у пошуку методів формування і розвитку творчого потенціалу кожного студента.

Мета статті – визначити основні вимоги до розробки системи індивідуальних навчальних завдань творчого характеру, запропонувати рівні творчості навчальних завдань для самостійної роботи з дисципліни «Конструювання одягу» залежно від рівня сформованості творчих умінь кожного студента.

Виклад основного матеріалу. На наш погляд, при формуванні творчих умінь у майбутнього фахівця у вищому навчальному закладі необхідно виходити з таких положень:

1) його творча діяльність здебільшого має навчальний характер. Мета організації такої діяльності полягає в розвитку творчих здібностей та вмінь, які необхідні фахівцю для того, щоб самостійно і творчо вирішувати завдання на рівні розуміння масштабності та складності сучасних вимог;

2) новизна результатів його творчої діяльності у переважній більшості випадків суб'єктивна. «Продукти», що створюються у процесі діяльності, є оригінальними в його власному розумінні, але не мають суспільної цінності;

3) його творча діяльність являє собою керований процес, оскільки вона здійснюється під керівництвом і за допомогою викладача.

Як складову частину методики формування творчих умінь розроблено систему індивідуальних навчальних завдань творчого характеру для самостійної роботи студентів з конструювання одягу.

Самостійна робота студентів є найважливішим компонентом у всій системі підготовки фахівців. Вузівська практика свідчить про те, що тільки знання, здобуті самостійною працею, роблять випускника продуктивно мислячим фахівцем, здатним творчо вирішувати професійні завдання і досягти відповідного рівня професійно-педагогічної компетентності.

У процесі викладання дисципліни «Конструювання одягу» самостійній роботі студентів відводиться половина робочого часу (усього 288 годин, з них на самостійну роботу – 144 години). Цей час заплановано для підготовки до лабораторних робіт (50 годин), виконання індивідуальних творчих завдань (ІТЗ) для самостійної роботи за модулями (58 годин) і курсового проектування. При такому розподілі часу змінюються і функції викладача: у центрі його педагогічної діяльності перебуватиме методика організації пізнавальної діяльності студента, а не просто передача знань.

Індивідуальні творчі завдання для самостійної роботи в межах модульно-рейтингової технології навчання видаються студентам з урахуванням їх індивідуальних особливостей, рівня розвитку їх творчих здібностей і бюджету часу на самостійну роботу. Саме модульно-рейтингова система дозволяє розширити межі індивідуальної самостійної роботи студентів, ввести елемент змагання до навчального процесу, створити ефективні стимули до творчого, системного вивчення матеріалу.

Індивідуальні завдання передбачають розроблення таких питань з конструювання одягу, які не мають стандартних методик вирішення і вимагають від студентів вивчення додаткової наукової літератури, проведення пошукової, експериментальної роботи. Ступінь складності та форми навчальних завдань різні: добір літератури; написання рефератів, доповідей, статей; формулювання проблем з різних питань проектування одягу; аналіз і порівняння різних методик конструювання одягу; розроблення і виготовлення макетів, виробів; складання структурно-логічних схем; розроблення зображальних наочних посібників за різними темами дисципліни або з окремих її питань; підготовка і проведення фрагментів занять (мікровикладання), розроблення карт контролю знань для допуску до лабораторних робіт та їх захисту тощо.

Виконання таких навчальних творчих завдань забезпечує не тільки поглиблення знань з конструювання одягу, а й педагогічну спрямованість дисципліни і сприяє формуванню у студентів професійно значущих для інженера-педагога вмінь: отримувати інформацію з різних джерел; систематизувати, класифікувати; аналізувати, зіставляти різні варіанти дій і вибирати оптимальний; виділяти головне, основне; створювати проблемні ситуації; планувати свою роботу; логічно і доступно пояснювати; використовувати досвід творчої діяльності інших тощо.

Формування творчих умінь буде успішнішим, якщо ступінь складності творчих завдань буде пов'язаний з індивідуальними особливостями кожного студента. Доцільно виділити чотири рівні складності творчих завдань [3].

Перший рівень. Завдання містять елементи аналізу, порівняння, ставлять за мету виділити головне, основне, описати явища, процеси. Від тих, хто навчається, вимагається здійснити дії (вирішити поставлене завдання), використовуючи раніше засвоєну інформацію про об'єкти, процеси або дії, тобто студенти виконують завдання згідно із зразком або шаблоном за вказаною послідовністю, лише при виконанні деяких елементів завдання їх дії набувають частково пошукового характеру. Як приклад можна навести деякі завдання за навчальними модулями:

- визначення розмірних ознак фігури і порівняння її з типовою, аналіз причин відхилень розмірів конкретної фігури від типової;
- характеристика конструктивно-композиційного рішення одягу певного виду і призначення;
- аналіз особливостей конструктивного рішення одягу певного стилю, крою.

Другий рівень. Завдання містять елементи обґрунтування, доказу, вибору оптимальних варіантів рішень. Завдання другого рівня спрямовані на формування вмінь систематизувати, класифікувати, використовувати аналогії, переносити знання і вміння в нові ситуації тощо. Студенти при виконанні завдань застосовують раніше засвоєні дії, спираючись на частково позначені орієнтири, самостійно сприймають інформацію та використовують її для вирішення поставленої мети, наприклад:

- обґрунтування вибору методики для розробки конструкції одягу певного виду, крою, призначення;
- розроблення структурно-логічних схем за різними темами конструювання одягу;
- складання карт контролю знань для допуску до лабораторних робіт та ін.

Третій рівень. Передбачається вирішення конкретного завдання або виконання конкретного проекту за відомим загальним методом шляхом самостійного пристосування до умов завдання, результати вирішення якого передбачені лише в загальному вигляді. При виконанні завдань третього рівня студенти отримують суб'єктивно нову інформацію, тобто нову тільки для себе. На цьому рівні має місце співтворчість викладача і студента, в основу якої покладено засвоєння студентами методів діяльності через вирішення творчих завдань, складених викладачем. Прикладами таких завдань можуть бути як ІТЗ за навчальними модулями, так і завдання на курсове проектування:

- проектування конструкції та технічної документації на моделі одягу;
- дослідження динаміки формоутворення виробів різних видів, кроїв, стильових напрямів;
- розроблення зображальних наочних посібників, макетів, виробів;
- підготовка комп'ютерних презентацій з окремих тем дисципліни «Конструювання одягу»;
- підготовка і проведення фрагментів занять (мікровикладання).

Четвертий рівень. Формулювання проблем та їх вирішення, що потребує пошукової, дослідницької та винахідницької діяльності. Студенти здійснюють самостійну діяльність, реалізуючи власну ідею, у процесі діяльності одержується об'єктивно нова інформація. До завдань четвертого рівня можна віднести такі, як:

- проектування нових моделей одягу;
- проектування колекцій моделей;
- розроблення педагогічних сценаріїв для навчальних і контролюючих програм за різними темами конструювання одягу.

Індивідуальні творчі завдання різної складності видаються студентам залежно від рівня сформованості їх творчих умінь. На початковому етапі педагогічного експерименту цей рівень було визначено у результаті анкетування і тестування студентів з використанням методу незалежних характеристик. Анкети і тестові завдання розроблені на підставі матеріалів наукових досліджень В.І. Андрєєва [1] та інших вчених [4] і скориговані з урахуванням специфіки інженерно-педагогічних спеціальностей швейного профілю [3].

Ефективність розробленої методики формування творчих педагогічних умінь і системи ІТЗ визначена у ході експерименту за допомогою тестування, анкетування і самооцінки студентів, експертних оцінок і, зокрема, за результатами першої педагогічної практики студентів експериментальної та контрольної груп. Після закінчення практики було проведено анкетування викладачів – керівників практики від навчальних закладів, де вона проводилася, і від Української інженерно-педагогічної академії.

Аналіз результатів анкетування показав, що середня оцінка керівників за переліченими в анкеті якостями, здібностями та вміннями, що характеризують творчу діяльність студента під час практики, в експериментальній групі склала 4,55 бали (за п'ятибальною шкалою). Це значення вище, ніж у контрольній групі (4,06). При цьому більш високі оцінки студенти експериментальної групи отримали за такі творчі вміння, які важливі для професійної педагогічної діяльності, а саме:

- виділяти головне, основне з інформації, отриманої з різних джерел;
- генерувати ідеї у процесі організації навчальної роботи і позакласних заходів;

- доступно і логічно пояснювати навчальний матеріал на уроці;
- перебудовувати власну педагогічну діяльність при оволодінні новою навчальною та науковою інформацією, досвідом творчої діяльності майстрів і викладачів професійно-технічних навчальних закладів.

Висновки. Проведені дослідження і аналіз результатів педагогічного експерименту дозволили зробити такі висновки:

1. Підвищення якості підготовки майбутніх інженерів-педагогів у процесі художньо-конструкторської підготовки полягає у розвитку творчого потенціалу кожного студента. Невід'ємною частиною процесу формування творчих умінь у майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю має бути самостійна робота студентів з конструювання одягу, організована з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

2. Творчі навчальні завдання для самостійної роботи повинні мати різний ступінь складності (рівень творчості), різноманітні теми і форми виконання. Запропонована система індивідуальних навчальних завдань творчого характеру дозволяє врахувати індивідуальні особливості студентів.

3. Високий рівень підготовки майбутніх інженерів-педагогів можна забезпечити, якщо завдання формування творчих умінь вирішувати в комплексі, забезпечуючи тісні міжпредметні зв'язки з методикою професійного навчання і педагогічну спрямованість спеціальних дисциплін.

Перспективним дослідженням у рамках даної тематики можливо вважати удосконалення системи індивідуальних творчих завдань з конструювання одягу, екстраполяція методики формування творчих умінь у майбутніх інженерів-педагогів швейного профілю у процесі художньо-конструкторської підготовки на викладання інших навчальних дисциплін та на інші інженерно-педагогічні спеціальності.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Андреев В.И. Педагогика: Учебный курс для творческого саморазвития. – 2-е изд. – Казань: Центр инновационных технологий, 2000. – 608 с.
2. Кириченко О.М. Методика формування творчих умінь у майбутніх інженерів-педагогів: Методичні рекомендації. – Харків: УПА, 2003. – 56 с.
3. Кириченко О.М. Формирование творческих умений: теория и практика. Монография. – Харьков: Издательство ТОВ «Щедра садиба плюс», 2014. – 200 с.
4. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: Проблеми і пошуки: Зб. наук. пр./ Редкол.: Т.І.Сущенко (відп. ред.) та ін. – Київ – Запоріжжя, 1999. – Вип. 13. – 208с.
5. Про вищу освіту. Закон від 01.07.2014 № 1556-VII. Голос України від 06.08.2014. – № 148

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Кириченко Ольга Михайлівна – доцент кафедри технологій і дизайну, кандидат педагогічних наук, доцент, Українська інженерно-педагогічна академія, м. Харків.

Наукові інтереси: формування творчих умінь у студентів в процесі художньо-конструкторської підготовки, конструктивно-композиційні аспекти проектування одягу.

УДК 687.1

ВЗАЄМОДІЯ МЕХАНІЗМУ ТВОРЧОСТІ ТА СУЧАСНИХ МЕТОДІВ ПРОЕКТУВАННЯ В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ

Інна Косяк

Стаття розкриває зміст, мету, завдання і процес створення швейного виробу в контексті взаємодії механізму творчості і сучасних методів проектування в дизайні одягу.

Ключові слова: уява, мислення, дизайн-проектування одягу, сучасні методи проектування одягу, почуття, механізм творчості.

Постановка проблеми. Процес художнього конструювання нових дизайнерських об'єктів, зокрема і в модній індустрії, є надзвичайно складним і багатоелементним, оскільки в ньому задіяні не тільки розум, знання та вміння митця, але й його внутрішні почуття та спостереження. Даний процес складається з низки визначених етапів – від ідей-задуму дизайнера, через постановку задач, формування концепції та вибір поєднаних в різній послідовності прийомів, засобів та методів проектування до втілення задуму в життя. Питання вибору і застосування одного окремого методу проектування чи їх комплексу в кожному випадку, що розглядається, постає перед розробником і вимагає від нього як усвідомлення проектних завдань, так і розуміння можливостей вжитих методів.

Аналіз актуальних досліджень з теми засвідчує, що тією чи іншою мірою проблему взаємодії творчого процесу з методами проектування в дизайні одягу у своїх дослідженнях розкривають такі автори, як: Г. Гусейнов, В. Єрмілова, Д. Єрмілова, М. Кілошенко, З. Кукушкіна, Г. Петушкова, С. Рачинська, В. Сидоренко, З. Тканко, О. Коровицький.